

<https://doi.org/10.31516/2410-5333.065.10¹>

УДК 002.5:378

М. В. Комова

доктор наук із соціальних комунікацій, професор, доцент кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

mariia.v.komova@lpnu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-4115-3690>

Д. М. Драпалюк

аспірант кафедри соціальних комунікацій та інформаційної діяльності, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

dmytro.drapaliuk.mdkib.2022@lpnu.ua

<https://orcid.org/0009-0002-0054-246X>

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ОСВІТІ З БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ НАУК: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД**

Розглянуто визначальні ознаки сучасної концепції змісту освіти з бібліотекознавства та інформаційних наук, що реалізується в закордонних закладах освіти. Означено особливості змісту навчання за фаховими освітніми програмами в закордонних освітніх закладах, визначено найбільш затребувані компетентності й результати навчання студентів. Освітні програми реалізують навчальні заклади на рівні бакалаврату і магістратури у структурі університетів, бібліотечних та інформаційних шкіл, форм післядипломної освіти. Для них властива неоднорідність, що зумовлено соціально-економічним, політичним розвитком у різних країнах. До визначальних тенденцій навчальної роботи з бібліотекознавства та інформаційних наук належить: якість освіти за програмами оцінюється залежно від відповідності міжнародним і національним стандартам; наукова, навчальна, практична сфери потребують наближення, адаптації та задоволення прагматичних потреб різних галузей суспільного життя з широким використанням інформаційних, інформаційно-аналітичних технологій. Найвищим рівнем продуктивності відрізняються дослідження щодо проблематики компетентностей та результатів навчання студентів. Компетентності фахівців з управління інформацією формують комплекс таких навчальних дисциплін, як аналітичне програмування, інтелектуальний аналіз даних, аналіз тексту та аналітика, цифрове збереження. Дисципліни з організації інформації й пошуку інформації концептуально пов'язані із задоволенням інформаційних потреб споживачів.

Ключові слова: *цифровізація освіти, диверсифікація освітніх програм, наукова інформація, науково-технічна інформація, наукова бібліотека, програмні компетентності, програмні результати навчання, якість освіти.*

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

M. Komova

Doctor of Social Communications, Professor, Assistant Professor at the Department of Social Communications and Information Activity, Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

D. Drapaliuk

Postgraduate Student of the Department of Social Communications and Information Activity, Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

**CURRENT TRENDS IN LIBRARY AND INFORMATION SCIENCES
EDUCATION: FOREIGN EXPERIENCE**

The relevance. Digitization of traditional processes in the activities of libraries, archives, information and analytical units of management bodies and businesses provides an opportunity for rapidly entering the global information space and the international scientific and educational environment. This determines the peculiarities of educational programs, the essence of competencies, and the training results of specialists in the information and communication sphere.

The purpose of the research is to study the defining features of the modern concept of educational content in library and information science, which are implemented in foreign educational institutions.

The methodology. A synchronous section of publications in periodicals indexed in the Scopus database was made with the chronological coverage of 2021–2023. The content analysis of scientific works, which highlight the experience of educational activities of universities on different continents, makes it possible to establish the thematic focus of scientific research, the specifics of the content of training in educational programs in library and information science in foreign educational institutions.

The results. Educational institutions of various educational and qualification levels implement educational programs in library and information science: bachelor's and master's in the structure of universities, specialized schools, and forms of postgraduate education. Professional competencies form knowledge in information management, analytical programming, intelligent data analysis, text analysis and analytics, digital preservation, information organization, and information search.

The scientific novelty. The defining features of the modern concept of educational content in library and information science in foreign educational institutions have been established.

The practical significance. The experience of foreign universities in the organization of educational work in library and information science must modernize the content of professional educational programs in Ukraine.

The conclusion. Heterogeneity characterizes educational programs in library and information science implemented in universities because of the different levels of socio-economic and political development in various countries. The defining trends of educational work include: the quality of education by programs is evaluated depending on compliance with international and national standards in library and information science; the scientific, educational, and practical sphere of library and information science needs approximation, adaptation, and satisfaction of the pragmatic needs of various branches of social life with the wide use of information and analytical technologies.

Keywords: *digitization of education, diversification of educational programs, scientific information, scientific and technical information, scientific library, program competencies, program learning results, quality of education.*

Актуальність теми дослідження. Модернізація діяльності бібліотек, архівів, інформаційно-аналітичних структур органів управління та бізнес-структур розгортається в руслі широкого впровадження інформаційних і комп'ютерних технологій. Цифровізація традиційних фахових процесів надає можливість оперативно та повно проводити інформаційний пошук з використанням інформаційних системи і мереж, а отже, входити в глобальний інформаційний простір, міжнародне наукове й освітнє середовище. Поширення ідей відкритої науки сприяє наданню вільного доступу до результатів наукових досліджень у повнотекстових публікаціях, до обміну актуальною інформацією та її поширенню в науковому середовищі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Надання віддаленого доступу до інформаційних ресурсів, використання локальних мереж під час роботи з базами даних та іншими інформаційними ресурсами (електронними виданнями, електронними каталогами) є потребою сучасного суспільства. Ці чинники й визначають особливості освітніх програм, сутність загальних і спеціальних компетентностей, набутих результатів навчання фахівців з документно-інформаційної та комунікаційної сфери.

Постановка проблеми. Вивчення міжнародного досвіду розроблення і впровадження освітніх програм є виявом сучасного тренду до інтеграції України у світовий освітній простір. Імплементация сучасних освітніх практик у зміст навчання, формування фокусу освітніх програм для підготовки фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи у вітчизняних університетах визначає рівень їхньої конкурентноздатності та можливості успішної адаптації на світовому ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До кола вітчизняних наукових досліджень входить вивчення особливостей теорії і практики освітньої діяльності в галузі бібліотечних та інформаційних наук в американських, європейських, азіатських університетах. Найбільше зацікавлення викликають організація та сутність навчального процесу, гармонізація освітніх програм підготовки фахівців з міжнародними вимогами в країнах, університети яких посідають провідні позиції в міжнародних освітніх рейтингах. Міжнародні вимоги до змісту й організаційно-методичних засад підготовки бібліотечно-інформаційних фахівців освітніх ступенів бакалавра й магістра визначають «Керівні принципи ІФЛА для фахових освітніх програм у галузі бібліотекознавства та інформаційних наук». Цей нормативний документ, розроблений і презентований у 2021 році Сильною робочою групою з бібліотечної та інформаційної освіти (Building Strong Library and Information Science Education, BSLISE), визначає міжнародні критерії оцінювання якості сучасних освітніх програм. Встановлення відповідності освітніх програм українських закладів вищої освіти і «Керівних принципів ІФЛА» відкриває резерви вдосконалення змісту й структури вітчизняних освітніх

програм зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа (Гуменчук, 2021а). Безперечний теоретичний і практичний інтерес становить ідентифікація традицій і новацій у розвитку системи вищої бібліотечної освіти в США — фундатора та лідера освітнього напрямку. Перехід до якісно нових освітніх стандартів передбачає реалізацію в освітніх програмах компетентнісного підходу, пріоритету надпредметних цілей навчання над формуванням спеціалізованих, дисциплінарних знань та умінь, упродовження діяльній моделі навчання, яка ґрунтується на актуалізації особистісно-зорієнтованого навчання з урахуванням індивідуальних задатків та здібностей студентів, уміння самостійно вирішувати комплексні завдання і водночас створювати освітній продукт у результаті групової діяльності. Шляхом аналізу освітніх програм підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії зі спеціальності «Бібліотекознавство та інформаційні науки» провідних університетів США встановлено, що основними векторами сучасних інноваційних моделей вищої бібліотечної освіти є багаторівневість, безперервність, фундаменталізація, цифровізація, універсальність та посилення інформаційного складника в змісті освіти (Гуменчук, 2022а). Аналіз змісту і структури освітніх програм підготовки магістра й доктора філософії в галузі бібліотекознавства та інформаційних наук у найрейтинговіших університетах Канади засвідчив історичні традиції й основні тенденції модернізації системи підготовки бібліотечно-інформаційних кадрів в умовах цифровізації глобального комунікаційного простору. Встановлено, що для сучасного етапу ступеневої системи підготовки бібліотечних фахівців властива міждисциплінарна інтеграція профілів освітніх програм. Високий рейтинг канадської системи підготовки інформаційних фахівців зумовлює застосування моделі проактивного практико-орієнтованого навчання, що ґрунтується на інтерактивних технологіях, високоякісних інноваційних програмах, інтегрованих у міжнародні дослідження (Гуменчук, 2023). Цифровізація глобального комунікаційного простору, посилення інтелектуалізації професії, ускладнення завдань управління значними обсягами інформації та знань визначила когнітивні й інституційні особливості підготовки бібліотечних фахівців вищої кваліфікації в університетах Німеччини. Аналіз змісту і структури освітніх програм підготовки бакалавра, магістра й доктора філософії в галузі бібліотекознавства та інформаційних наук вможливив виявити такі основні тенденції модернізації підготовки кадрів, як різноманітність, міждисциплінарність і гнучкість системи підготовки фахівців (Гуменчук, 2022б). Для освітніх програм підготовки бакалавра, магістра й доктора управління в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи, які функціонують в університетах Китаю, властиві посилення інформаційного складника в змісті бібліотечної освіти, її міждисциплінарність та

інтелектуалізація, що спрямована на підтримку цифровізації національної інформаційної інфраструктури (Гуменчук, 2021б). Кращі практики закордонних університетів щодо модернізації змісту і структури бібліотечно-освітніх програм повинні стати обґрунтуванням для вдосконалення підготовки бібліотечних фахівців в Україні.

Методологія дослідження полягає у використанні загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, логічних узагальнень, синхронного зрізу, контент-аналізу. Синхронний зріз публікацій у періодичних виданнях, індексованих у наукометричній базі SCOPUS, виконано з хронологічним охопленням 2020–2022 рр. Контент-аналіз наукових праць, які висвітлюють досвід освітньої діяльності університетів на різних континентах, надає можливість встановити тематичну спрямованість наукових досліджень, особливості змісту навчання за освітніми програмами в галузі бібліотечнознавства та інформаційних наук у закордонних освітніх закладах.

Мета дослідження — встановлення визначальних особливостей сучасної концепції змісту освіти в галузі бібліотечнознавства та інформаційних наук, що реалізується в закордонних освітніх закладах. Узагальнення тенденцій освітньої діяльності найрейтинговіших університетів світу виконується шляхом: означення основних напрямів наукових досліджень з питань навчальної роботи в галузі бібліотечнознавства та інформаційних наук; ідентифікації особливостей змісту навчання за освітніми програмами в галузі бібліотечнознавства та інформаційних наук у провідних закордонних університетах; визначення найбільш затребуваних компетентностей студентів у галузі бібліотечнознавства та інформаційних наук.

Виклад основного матеріалу дослідження. В епоху великих даних набуває важливості наявність у фахівців з бібліотечнознавства та інформаційних наук уміння працювати із системами управління бібліотекою, виявляти інформаційну поведінку користувача, виконувати аналітичні завдання щодо інтелектуального аналізу даних, аналізу тексту, аналізу і класифікації знань, аудиту інформації. Успіх залежить від здатності проводити глибокий аналіз даних та тексту, володіти технологіями управління інформацією. Компетентності і практичний досвід фахівців із бібліотечнознавства й інформаційних наук виходять за межі інформаційної грамотності та класифікації знань. Володіння компетентностями інформаційно-аналітичної роботи дозволяє їм покращити управління інституціями, системою управління навчання за допомогою розуміння користувацького контенту. Беручи до уваги особливості користувацького контенту, можна приймати обґрунтовані рішення щодо процесів управління бібліотекою.

Порівняльні дослідження акредитованих програм із бібліотечнознавства та інформаційних наук вивчають подібності, відмінності й тенденції

розвитку фахової освіти в умовах глобалізованої економіки знань, орієнтованої на цифрові технології. Професійне наукове співтовариство зацікавлене у вивченні освітніх програм, акредитованих найстарішою і найвпливовішою бібліотечною асоціацією у світі — Американською бібліотечною асоціацією (The American Library Association, ALA). Об'єднуючи близько 57 тис. членів у всьому світі, ALA не лише підтримує розвиток бібліотек та професійної освіти, а й визначає світові стандарти якості освіти й тенденції розвитку теорії і практики бібліотечної діяльності.

Основоположними та концептуально взаємопов'язаними сферами змісту освіти з бібліотекознавства та інформаційних наук є організація інформації та пошук інформації. Вони належать до обов'язкової компоненти освітньої програми через спеціальні або комбіновані дисципліни. Відповідно до тенденцій розвитку освіти, основні теми з організації інформації та пошуку інформації становлять ядро дисциплін з бібліотекознавства й інформаційних наук. Проаналізовано контент навчальних планів щодо наявності 58 дисциплін з організації інформації та пошуку інформації в 38 різних освітніх програмах, акредитованих Американською бібліотечною асоціацією. Описи дисциплін і теми оцінено з використанням термінологічного словника ISO 5127 як аналітичної та довідкової основи (ISO 5127:2017 Information and documentation). Виявлено три основних типи дисциплін:

- спеціалізовані дисципліни з організації інформації;
- спеціалізовані дисципліни, пов'язані з пошуком інформації в контексті діяльності аналітичних служб;
- комбіновані дисципліни, які охоплюють проблематику організації інформації та пошуку інформації поряд з іншими фундаментальними темами.

Спеціалізовані дисципліни охоплюють незначну кількість тем з інших сфер. Комбіновані дисципліни використовують теми як з організації інформації, так і з пошуку інформації. Тематична структура всіх дисциплін свідчить про поширеність тем щодо доступу до інформації, класифікації інформації, баз даних і метаданих, що вказує на перетин знань та умінь з організації та пошуку інформації. Актуальність, запотребованість і взаємопов'язаність тем з організації інформації та пошуку інформації зумовлює ширше їхнє подання в основній частині освітньої програми (Dobreski et al., 2022).

Із метою обговорення і скерування потенційних студентів до вибору різних освітніх програм з бібліотекознавства та інформаційних наук проведено порівняльне дослідження 63 програм Американської бібліотечної асоціації і 32 програм Дипломованого інституту бібліотечних та інформаційних фахівців (Chartered Institute of Library and Information Professionals, CILIP). На основі вебсайтів цих освітніх програм у відкритому доступі досліджено

такі параметри: назва програми, назва навчального підрозділу, який пропонує програму, кредитні години, обов'язкові курси, результати навчання за різними програмами. Встановлено, що більшість програм зберігають у своїй назві ключове слово «бібліотека», однак у назвах навчальних підрозділів, які їх пропонують, воно відсутнє. Більшість програм ALA та CILIP тривають протягом семестру і передбачають вивчення методів дослідження, стажування, практичний досвід у поєднанні з вивченням традиційних бібліотечних предметів та інформаційних технологій. За програми ALA комплексні іспити замінені створенням електронного портфолію, за програми CILIP — написання дисертації є завершальною вимогою (Yew et al., 2022).

Розроблені у 2016 р. Товариством американських архівів, «Керівні принципи програми вищої освіти з архівознавства» (Guidelines for a Graduate Program in Archival Studies, GPAS) визначають професійні стандарти сучасного стану архівної освіти, а також вимоги до компетентностей працівників архівних установ (Guidelines for a Graduate Program). У контексті дослідження відповідності освітніх програм післядипломної архівної освіти в Північній Америці до вимог професійних стандартів виконано аналіз 65 дисциплін, які передбачені в програмах вищої освіти щодо архівної справи. Розглянуто такі дослідницькі питання:

- типи програм післядипломної архівної освіти;
- типи дисциплін, які вивчають аспіранти з архівних програм;
- відповідність дисциплін архівних програм вимогам GPAS;
- наслідки відповідності чи невідповідності програм вимогам GPAS.

Означено тенденцію до відкриття освітніх програм післядипломної архівної освіти на базі програм з бібліотекознавства та інформаційних наук, особливо під егідою iSchools. Значне різноманіття програм післядипломної архівної освіти та комбінацій навчальних дисциплін ставить під сумнів загальну корисність і доцільність використання GPAS. Диверсифікованість і гнучкість підходу до здобуття післядипломної архівної освіти зумовлені особливостями професійних потреб архівних установ, встановленням власних освітніх стандартів різними університетами (Zhang & Poole, 2022).

Немало бакалаврських та післядипломних освітніх програм у школах бібліотечних та інформаційних наук, що функціонують у структурі університетів, досліджено на предмет дотримання відкритості до знань, розвитку потенціалу відкритих знань, поліпшення навчальних планів. Дослідження проведено в таких альтернативних аспектах:

- входять у політику і програми з відкритого доступу, відкритої освіти, відкритої науки;
- враховують національні / федеральні мандати, політику чи нормативні акти щодо відкритого доступу, відкритої освіти, відкритої науки;
- беруть участь у неформальних освітніх програмах.

Виявлено, що школи з бібліотекознавства та інформаційних наук не забезпечують формального навчання для отримання навичок і компетентностей в режимі відкритості, проте їхні бібліотеки пропонують різні види навчання. Дослідження спрямоване на розвиток потенціалу відкритих знань, поліпшення навчальних планів у школах з бібліотекознавства та інформаційних наук (Santos-Hermosa & Atenas, 2022).

Стратегії редагування шкіл з бібліотекознавства та інформаційних наук Пакистану зорієнтовані на майбутній ринок праці, на реальних і потенційних роботодавців та конкурентів в інформаційному просторі. Інтерв'ю з викладачами кафедр про різні аспекти функціонування ринку праці свідчить, що бібліотеки зберігають позиції на традиційному ринку праці протягом наступних років. Однак з'явився нетрадиційний ринок праці, для якого властиві нові назви посад і нові функції. Новації безпосередньо впливають на тенденції модернізації змісту освіти, потребуючи технологічного оновлення та актуалізації освітніх програм з бібліотекознавства й інформаційних наук (Malik & Ameen, 2021).

Системний аналіз та аудит академічних і публічних бібліотек виконано з метою визначення актуальності компетентностей студентів за освітніми програмами з бібліотекознавства та інформаційних наук. Особлива увага надавалася виявленню дисциплін, які формують компетентності з аналізу даних, інтелектуального аналізу тексту, формулювання практичних ідей та рішень для поліпшення гнучкості інформаційних послуг бібліотек. Використання методології живої лабораторії надає можливість застосовувати технологічні інновації та інструменти для проведення досліджень, які стосуються бібліотекознавства та інформаційних наук, а також менеджменту, освіти, гуманітарних і соціальних наук. За допомогою інструментарію системного аудиту проаналізовано загальнодоступну інформацію про зміст навчання, перевірено рівень оперативності онлайн-бібліотеки, проведено базовий інформаційний аудит. Виявлено прогалини в навичках навчання з бібліотекознавства та інформаційних наук, що може негативно вплинути на процеси управління інформацією в бібліотеці. Висновано, що необхідно розвивати компетентності щодо виконання інтелектуального аналізу даних, аналізу тексту та аналітики для дослідження масивів великих даних, які зберігаються в сховищах різних бібліотек. Встановлено, що без долучення аналітичного програмування до освітньої програми та перепідготовки працівників бібліотеки не зможуть скористатися перевагами цих методів. Для підготування фахівців з бібліотекознавства та інформаційних наук слід заповнити ці прогалини шляхом інтеграції в освітню програму дисциплін з інтелектуального аналізу даних, аналізу тексту та опрацювання. Ці дисципліни дозволять випускникам допомогти менеджерам бібліотек приймати обґрунтовані рішення на основі контенту, створеного користувачами,

UGC, аудиту системи управління навчання та аудиту інформації (Ajibade & Muchaonperwa, 2022).

Результатом аналізу програм експериментального навчання стало розроблення структури компетентностей керівників практики та стажування в галузі бібліотечних й інформаційних наук. Для збирання, аналізу даних використали підхід *Constructivist Grounded Theory*. Опитування спеціалістів з бібліотечно-інформаційних наук та студентів виявило комплекс необхідних компетентностей керівників практики. Програмне забезпечення якісного аналізу даних NVivo 12 pro використано для підтримання методів кодування, розроблення категорій та аналізу даних. Запропоновано структуру компетентностей керівника практики з бібліотечних та інформаційних наук, яка охоплює п'ять взаємопов'язаних компонентів: інтерактивний, управлінський, педагогічний, професійний та технологічний. Структура допомагає диференціювати потенційні й фактичні компетентності, необхідні для безпосереднього керування практичним навчанням. Розроблення структури має методологічне, теоретичне, управлінське, академічне значення (Khan, 2022).

Кілька освітніх програм з бібліотекознавства та інформаційних наук недостатньо повно передбачають набуття компетентностей, які свідчать про формування у студентів таких м'яких навичок, як уміння усного і письмового спілкування, обслуговування клієнтів та гнучкість. Загальнонаціональне опитування студентів Канади засвідчило, що викладачі у своїх курсах передбачають формування навичок м'якого спілкування, але переважно використовують методи пасивного навчання, а не активного. У середовищі бібліотечних та інформаційних роботодавців конкурентні позиції посідають студенти, які мають розвинені внутрішньо- та міжособистісні навички комунікації. Компетентності, які розвивають у студентів м'які навички, мають бути передбачені під час розроблення курсів та навчальних програм (Saunders & Bajjaly, 2022).

Для аналізу змін у профілі цифрових компетентностей випускники інформаційно-бібліотечних студій пройшли анкетування самооцінки DigComp в Університеті Масарика в Чехії. Діахронний аналіз охопив дані за три навчальні роки протягом 2018–2020 рр. На думку студентів, вони мають недостатню підготовку як висококваліфікованих інформаційних спеціалістів. У ці роки профіль компетентностей, декларованих в обов'язкових освітніх програмах, не змінювався. Однак студенти не здобували самостійно індивідуальні компетентності відповідно до нових технологічних змін. Сильні позиції займають компетентності у сферах інформаційної грамотності, аналізу даних, спілкування та співпраці, вирішення технічних проблем, цифрових технологій. Програмування є найслабшою компетентністю. Освітня програма потребує інновацій для підготування цифрово-компетентних інформаційних працівників (Cerny, 2021).

Компетентності бібліотекарів та інформаційних працівників зазнають значних змін завдяки інтеграції нових ідей і послуг, що ґрунтуються на інформаційно-комп'ютерних технологіях, з технологіями традиційного бібліотекознавства, а також у результаті вдосконалення педагогічних і навчальних методів. Проте чіткі формулювання критеріїв рівнів професійної кваліфікації чи досвіду, оснований на інформаційно-комп'ютерних технологіях, відсутні. Прогрес інформаційно-комп'ютерних технологій вплинув на зміст освіти, професії, траєкторії кар'єри в бібліотеках і галузі цифрових технологій в Індії (Lata & Sonkar, 2021).

Глобальні зміни в цифрових технологіях актуалізували потребу та можливість у вивченні процесів цифрового збереження. Досліджено освітню програму із цифрового збереження, що викладають у бібліотечних школах на рівні вищої освіти. Продемонстровано значне зростання ролі й інтересу до вивчення в університетах технологій цифрового збереження. Освітня діяльність потребує більшої інтеграції та поглиблення технологічних курсів, розроблення змісту навчання з етичних питань (Yoon et al., 2021).

Набуває поширення в межах освітніх програм викладання окремих дисциплін, які формують *soft skills*. Розвиток соціально-комунікаційних навичок передбачає пілотний проєкт щодо розроблення та перевірення програми швидкого навчання. Він призначений поліпшити здатність студентів з бібліотекознавства та інформаційних наук працювати в умовах дефіциту часу. В експерименті беруть участь дві групи студентів: контрольна група, яка не тренується на швидкість, та експериментальна група, яка виконує вправи на швидкість навчання. Зворотній зв'язок, встановлений шляхом опитування, свідчить про те, що швидкісні тренування допомагають студентам навчатися швидше. Студенти позитивно ставляться до швидкісних тренувань (Bowker, 2021). Бібліотека Університету Сунь Ят-Сена (Китай) розробляє різноманітні програми, зміст яких містить технології надання бібліотечних послуг та навчання користувачів бібліотеки. Тестування цих програм сприяє покращенню академічної успішності фокус-групи — студентів, котрі опановують спеціальність із бібліотекознавства та інформаційних наук. Для дослідження унікальних характеристик порівнюють дані цих студентів і студентів, які не вивчають бібліотечні та інформаційні науки. Виявлено, що студенти з фокус-групи надають більшого значення важливості навчання користувачів бібліотеки, проте професійні компетентності з інформаційної діяльності бібліотекарів-практиків необхідно розвивати (Lo et al., 2021).

Синхронний зріз публікацій у провідних спеціальних періодичних виданнях, індексованих у наукометричній базі SCOPUS, свідчить, що проблематика змісту навчання за освітніми програмами для різних освітніх рівнів

та відповідних компетентностей студентів посідає пріоритетні позиції в наукових дослідженнях щодо підготовки фахівців з бібліотекознавства та інформаційних наук.

Висновки. Реалізації освітніх програм з бібліотекознавства та інформаційних наук властива неоднорідність, що зумовлено рівнем соціально-економічного, політичного, демократичного розвитку в різних країнах. Освітні програми з бібліотекознавства та інформаційних наук реалізують навчальні заклади на різних освітніх рівнях: бакалаврату й магістратури у структурі університетів, бібліотечних та інформаційних шкіл, форм післядипломної освіти.

До визначальних тенденцій навчальної роботи зі спеціальності з бібліотекознавства та інформаційних наук належить:

- якість освіти за програмами оцінюється залежно від відповідності міжнародним і національним стандартам з бібліотечних та інформаційних наук;
- наукова, навчальна, практична сфера з бібліотекознавства та інформаційних наук потребує наближення, адаптації та задоволення прагматичних потреб різних галузей суспільного життя з широким використанням інформаційних, інформаційно-аналітичних технологій.

Найвищий рівень продуктивності виявляють дослідження щодо проблематики компетентностей студентів, яких вони набувають під час навчання за спеціальністю з бібліотекознавства та інформаційних наук. Саме набуті компетентності та результати навчання студентів є ядром, сутністю освітніх програм. Компетентності фахівців з управління інформацією формують комплекс таких навчальних дисциплін, як аналітичне програмування, інтелектуальний аналіз даних, аналіз тексту й аналітика, цифрове збереження. Дисципліни з організації інформації та пошуку інформації є основоположними і концептуально взаємопов'язаними із задоволенням інформаційних потреб фахівців будь-якої сфери. Вони необхідні для дослідження масивів великих даних, що зберігаються в сховищах різних бібліотек, прийняття обґрунтованих рішень на основі користувацького контенту, аудиту інформації. Глобальна інформатизація і комп'ютеризація суспільства, створення банків та баз даних у межах загальних інформаційних систем і мереж, управлінський консалтинг, інформаційний менеджмент — ці аспекти інформаційної діяльності потребують нового типу фахівців.

Перспективи подальших досліджень. Важливо дослідити еволюцію концепції підготовки фахівців з бібліотечної, інформаційної та архівної справи на прикладі реалізації освітніх програм у вітчизняних університетах.

Список посилань

- Гуменчук, А. В. (2021а). Міжнародні вимоги до гармонізації освітніх програм підготовки фахівців у галузі бібліотекознавства та інформаційних наук. *Вісник Харківської державної академії культури*, 59, 33–43.
- Гуменчук, А. В. (2021б). Напрями модернізації вищої бібліотечної освіти в КНР. *Вісник Харківської державної академії культури*, 60, 89–98.
- Гуменчук, А. В. (2022а). Система вищої бібліотечної освіти в США: традиції та новації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 1, 111–117.
- Гуменчук, А. В. (2022б). Сучасні тенденції розвитку системи вищої бібліотечно-інформаційної освіти в Німеччині. *Вісник Харківської державної академії культури*, 61, 50–61.
- Гуменчук, А. В. (2023). Інноваційні вектори розвитку вищої бібліотечно-інформаційної освіти Канади. *Вісник Харківської державної академії культури*, 63, 88–104.
- Ajibade, P., & Muchaonyerwa, N. (2022). The importance of data mining, user information behaviour and interaction audit for information literacy. *Library Hi Tech News*. DOI: 10.1108/LHTN-09-2022-0109
- Bowker, L. (2021). Against the Clock: Speed Training in Library and Information Science Education. *Journal of Education for Library and Information Science*, 62 (3), 326–345. DOI: 10.3138/jelis.2020-0030
- Cerny, M. (2021). Digital competences of students of library studies: Comparison of research results for 2018–2020. *Education Sciences*, 11 (11), 729. DOI: 10.3390/educsci11110729
- Dobreski, B., Zhu, X., Ridenour, L., & Yang, T. (2022). Information Organization and Information Retrieval in the LIS Curriculum: An Analysis of Course Syllabi. *Journal of Education for Library and Information Science*, 63 (3), 335–350. DOI: 10.3138/JELIS-2021-0057
- Guidelines for a Graduate Program in Archival Studies. *Society of American Archivists*. <https://www2.archivists.org/groups/education-committee/guidelines-for-a-graduate-program-in-archival-studies>
- ISO 5127:2017 Information and documentation — Foundation and vocabulary. *ISO*. <https://www.iso.org/standard/59743.html>
- Khan, A. (2022). Towards developing library and information science practicum supervision competency framework. *Journal of Librarianship and Information Science*, 54 (2), 163–173. DOI: 10.1177/0961000621997533
- Lata, N., & Sonkar, S. K. (2021). Massive Transformation through ICT in Library and Information Science Education and Career: Changing the Boundaries of Library Professionals. *Library Philosophy and Practice*. *Scopus*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85113150632&partnerID=40&md5=10ad21b3bd1f2fff418bb86321c57541>
- Lo, P., Liu, Q., Allard, B., Stark, A. J. (2021). A comparative study of attitudes and perceptions of LIS and non-lis students toward library user education at Sun Yat-Sen University. *Library Quarterly*, 91 (2), 209–233. <https://www.>

- scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85104454984&partnerID=40&md5=104f624c69b6a4861b039551068126d1
- Malik, A., & Ameen, K. (2021). The employment landscape and LIS education in Pakistan: challenges and prospects. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 70 (1–2), 79–93. DOI: 10.1108/GKMC-11-2019-0146
- Santos-Hermosa, G., & Atenas, J. (2022). Building Capacities in Open Knowledge: Recommendations for Library and Information Science Professionals and Schools. *Frontiers in Education*, 7. 866049. DOI: 10.3389/educ.2022.866049
- Saunders, L., & Bajjaly, S. (2022). The Importance of Soft Skills to LIS Education. *Journal of Education for Library and Information Science*, 63 (2), 187–215. DOI: 10.3138/jelis-2020-0053
- Yew, A. C. Y., Chiu, D. K. W., Nakamura, Y., & Li, K. K. (2022). A quantitative review of LIS programs accredited by ALA and CILIP under contemporary technology advancement. *Library Hi Tech*, 40 (6), 1721–1745. DOI: 10.1108/LHT-12-2021-0442
- Yoon, A., Murillo, A. P., & McNally, P. A. (2021). Digital Preservation in LIS Education: A Content Analysis of Course Syllabi. *Journal of Education for Library and Information Science*, 62 (1), 61–86. DOI: 10.3138/jelis.62.1-2018-0053
- Zhang, J., & Poole, A. H. (2022). Exploring the Current State of North American Graduate Archival Education. *American Archivist*, 85 (2), 638–677. DOI: 10.17723/2327-9702-85.2.538

References

- Humenchuk, A. V. (2021a). International requirements for the harmonization of educational programs for the training of specialists in the field of library and information science. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 59, 33–43. [In Ukrainian].
- Humenchuk, A. V. (2021b). Directions of modernization of higher library education in China. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 60, 89–98. [In Ukrainian].
- Humenchuk, A. V. (2022a). The system of higher library education in the USA: traditions and innovations. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 1, 111–117. [In Ukrainian].
- Humenchuk, A. V. (2022b). Modern trends in the development of the system of higher library and information education in Germany. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 61, 50–61. [In Ukrainian].
- Humenchuk, A. V. (2023). Innovative vectors of development of higher library and information education in Canada. *Visnyk of Kharkiv State Academy of Culture*, 63, 88–104. [In Ukrainian].
- Ajibade, P., & Muchaonyerwa, N. (2022). The importance of data mining, user information behaviour and interaction audit for information literacy. *Library Hi Tech News*. DOI: 10.1108/LHTN-09-2022-0109. [In English].

- Bowker, L. (2021). Against the Clock: Speed Training in Library and Information Science Education. *Journal of Education for Library and Information Science*, 62 (3), 326–345. DOI: 10.3138/jelis.2020-0030. [In English].
- Cerny, M. (2021). Digital competences of students of library studies: Comparison of research results for 2018–2020. *Education Sciences*, 11 (11), 729. DOI: 10.3390/educsci11110729. [In English].
- Dobreski, B., Zhu, X., Ridenour, L., & Yang, T. (2022). Information Organization and Information Retrieval in the LIS Curriculum: An Analysis of Course Syllabi. *Journal of Education for Library and Information Science*, 63 (3), 335–350. DOI: 10.3138/JELIS-2021-0057. [In English].
- Guidelines for a Graduate Program in Archival Studies. *Society of American Archivists*. <https://www2.archivists.org/groups/education-committee/guidelines-for-a-graduate-program-in-archival-studies>. [In English].
- ISO 5127:2017 Information and documentation — Foundation and vocabulary. *ISO*. <https://www.iso.org/standard/59743.html>. [In English].
- Khan, A. (2022). Towards developing library and information science practicum supervision competency framework. *Journal of Librarianship and Information Science*, 54 (2), 163–173. DOI: 10.1177/0961000621997533. [In English].
- Lata, N., & Sonkar, S. K. (2021). Massive Transformation through ICT in Library and Information Science Education and Career: Changing the Boundaries of Library Professionals. *Library Philosophy and Practice*. *Scopus*. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85113150632&partnerID=40&md5=10ad21b3bd1f2fff418bb86321c57541>. [In English].
- Lo, P., Liu, Q., Allard, B., & Stark, A. J. (2021). A comparative study of attitudes and perceptions of LIS and non-lis students toward library user education at Sun Yat-Sen University. *Library Quarterly*, 91 (2), 209–233. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85104454984&partnerID=40&md5=104f624c69b6a4861b039551068126d1>. [In English].
- Malik, A., & Ameen, K. (2021). The employment landscape and LIS education in Pakistan: challenges and prospects. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 70 (1–2), 79–93. DOI: 10.1108/GKMC-11-2019-0146. [In English].
- Santos-Hermosa, G., & Atenas, J. (2022). Building Capacities in Open Knowledge: Recommendations for Library and Information Science Professionals and Schools. *Frontiers in Education*, 7. 866049. DOI: 10.3389/educ.2022.866049. [In English].
- Saunders, L., & Bajjalay, S. (2022). The Importance of Soft Skills to LIS Education. *Journal of Education for Library and Information Science*, 63 (2), 187–215. DOI: 10.3138/jelis-2020-0053. [In English].
- Yew, A. C. Y., Chiu, D. K. W., Nakamura, Y., & Li, K. K. (2022). A quantitative review of LIS programs accredited by ALA and CILIP under contemporary technology advancement. *Library Hi Tech*, 40 (6), 1721–1745. DOI: 10.1108/LHT-12-2021-0442. [In English].

-
- Yoon, A., Murillo, A. P., & McNally, P. A. (2021). Digital Preservation in LIS Education: A Content Analysis of Course Syllabi. *Journal of Education for Library and Information Science*, 62 (1), 61–86. DOI: 10.3138/jelis.62.1-2018-0053. [In English].
- Zhang, J., & Poole, A. H. (2022). Exploring the Current State of North American Graduate Archival Education. *American Archivist*, 85 (2), 638–677. DOI: 10.17723/2327-9702-85.2.538. [In English].

Надійшла до редколегії 06.03.2024